

VLAAMSE JEUGDHERBERGCENTRALE
(VJHC), op 5 mei 1931 in Antwerpen opgericht door Frans Arys, Hendrik Clymans, Jozef de Combe, Mia-Anna de Vos, Ferdinand Janssens, Frans van Dyck en Victor Verheyen.

De VJHC wilde organisatorisch, administratief en financieel eenheid brengen in de spontaan gegroeide jeugdherbergbeweging in Vlaanderen. Ze stelde zich volledig neutraal en 'positief Vlaams' op: een Vlaams, politiek-onafhankelijk jeugdherbergwerk. De stichters wilden de kennis van land en volk bevorderen op pluralistische basis.

De VJHC verschaftte een goedgeorganiseerd kader waarbinnen een 'ware' trekkersideologie werd uitgebouwd. Deze ideologie weerspiegelt de reactie van een deel van de toenmalige jeugd tegen de "vervlakkende levensmentaliteit". Men ijverde zowel voor een lichamelijke en geestelijke gezondmaking van de jeugd en het Vlaamse volk als voor de vorming van een 'sportief geslacht'. Men wilde komen tot een jeugdherberggeest waarin gemeenschapsleven, soberheid, geheelonthouding, zelftucht, zelfeerbied en zelfwerkzaamheid centraal stonden. "Trekken impliceert een nieuwe levensstijl: terug naar de natuur, naar eenvoud en waarachtigheid, terug naar volkse gebruiken en gewoonten." Deze ideologie werd ingebed in een Vlaams-nationaal bewustzijn.

De 'echte' trekkersgeest beperkte zich echter tot een kleine groep en de jeugdherbergbeweging kreeg vlug een zuiver utilitair karakter: een goedkope overnachtingsgelegenheid bieden aan de

jeugd. Het aantal overnachtingen steeg vrij snel tijdens de beginjaren (1933: 6501; 1939: 42.183).

De propaganda voor de VJHC werd op allerlei manieren gevoerd. Sinds augustus verscheen het tijdschrift *De Jeugdherberg*. (Van 1937 tot 1944 heette het *De Trekvogel*, sinds 1944: *De Trekker*.) De jaarlijkse jeugdherberggids verscheen vanaf 1933. Er werden folders, vlugschriften en affiches verspreid, een eigen film vertoond, voordrachten georganiseerd, persberichten verspreid. Er was een VJHC-stand op allerlei grote tentoonstellingen en voor de leden zelf werden rally's, weekends en tochten georganiseerd.

Van bij de oprichting had de VJHC contacten met de jeugdherbergcentrales in andere landen en nam ze deel aan internationale jeugdherbergconferenties. Vlamingen trokken naar het buitenland en buitenlandse trekkers overnachtten in de Vlaamse jeugdherbergen.

Er ontwikkelde zich een Vlaams-nationalistische, Dietse of Groot-Nederlandse tendens die in de jaren 1930 gepaard ging met een duidelijke trek naar rechts, met een versnelling vanaf 1937. De beweging vertoonde ook een elitair karakter; de leden voelden zich geestelijk verheven boven de 'massa'.

De VJHC bleef tijdens de oorlog verderwerken, weliswaar op een andere schaal en onder toenemende invloed van het nationaal-socialisme. Dis Verstraete trad in augustus 1940 toe tot de Volksbeweging van het Vlaamsch Nationaal Verbond en in 1941 tot de verbondsraad van het Algemeen Vlaamsch Nationaal Jeugdverbond. Hij werd later departementsleider van de jeugdherbergen en henen van de Nationaal-Socialistische Jeugd Vlaanderen. Een en ander leidde tot voortdurende spanningen en wijzigingen in het bestuur. Vele bestuursleden dienden hun ontslag in.

Op 25 maart 1945 kwam een nieuwe algemene vergadering bijeen om een terugkeer naar de vooroorlogse statuten mogelijk te maken en een nieuw bestuur samen te stellen. Tijdens de eerste jaren na de oorlog moest men vooral het vertrouwen terugwinnen van de bevolking en de overheid en moest voorzien worden in materiële noden (jeugdherbergen en inrichting, uitrusting). Daarnaast werd, in steeds toenemende mate, aandacht besteed aan de educatieve opdracht van de jeugdherbergcentrale. Sinds de jaren 1950 werden de oorspronkelijke ideologie en doelstellingen van de VJHC voortdurend geactualiseerd: de leeftijdsgrens werd afgeschaft, de jonge gezinnen werden meer en meer agetrokken, de eigen jeugdreizendienst werd verder uitgebouwd, de jeugdherbergen werden aangepast aan de noden van de tijd met onder andere kleinere slaapkamers. De VJHC kende een continue groei en vanaf de jaren 1980 zelfs een versnelde groei wat onder meer blijkt uit het aantal overnachtingen, het aantal leden, het personeelsbestand.

LITERATUUR: M. van Doorselaer, *Vrije jeugdbeweging, volks-*

dansbeweging en jeugdherbergen in Vlaanderen (1918-1940), RUG, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1980; – H. van Daele, *50 jaar jeugdherbergen*, z.j. (1982); – M. van Doorselaer en P. Vandermeersch, 'Alternatief jeugdleven in Vlaanderen (1918-1940)', in *Spiegel Historiael*, jg. 21, nr. 4 (april 1986), p. 192-198, – *Dansend door de tijd. Jubeluitgave ter gelegenheid van 50 jaar V.D.C.V.*, 1988.

MIEKE VAN DOORSELAER